

TAMMELAN KUNTA
HANKINTAOHJE

TAMMELA

www.tammela.fi

SISÄLLYS

1 HANKINTAOHJEIDEN SOVELTAMINEN	3
2 HANKINTATOIMINNAN PERIAATTEET	6
3 HANKINTOJEN SUUNNITTELU	6
3.1 Ennakoidun arvon laskeminen	7
3.2 Markkinakartoitus ja –vuoropuhelu.....	7
3.3 Hankintayhteistyö ja puitejärjestely	8
3.4 Pk-yritysten ja paikallisuuden huomioiminen.....	9
3.5 Hankinnan jakaminen osiin.....	9
4 LAATUVAATIMUKSET	10
4.1 Ympäristömerkit tai muu ominaisuus	10
4.2 Energiatehokkuus.....	11
4.3 Tekniset eritelmät	12
4.4 Laadunvarmistus ja –valvonta	12
5 PIENHANKINNAT.....	13
5.1 Suorahankinta.....	13
5.2 Kilpailuttaminen, hankinnan arvo 1.500 - 9.000 euroa	14
5.3 Kilpailuttaminen, hankinnan arvo 9.000 € - kansallinen kynnyсарvo.....	14
5.4 Hankinnan hyväksyminen.....	14
6 KANSALLISET HANKINNAT.....	15
6.1 Kilpailutusmenettelyt.....	16
6.2 Hankinnasta ilmoittaminen	17
7 TARJOUSPYYNTÖ	17
8 TARJOUSTEN KÄSITTELY	18
8.1 Määräajat.....	18
8.2 Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen (kelpoisuus/soveltuminen)	18
8.3 Tarjousten vastaanotto ja avaaminen	20
8.4 Tarjousten vertailu	21
9 HANKINTAPÄÄTÖS.....	22
10 SOPIMUS.....	22
11 MUUTOKSENHAKU	23
12 ERINÄISET MÄÄRÄYKSET	24

1 HANKINTAOHJEIDEN SOVELTAMINEN

Hankintaohje on kirjoitettu hankintalain (1397/2016) säädöksiin perustuen. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161397>

Sen lisäksi, mitä **julkisista hankinnoista annetussa laissa (1397/2016)**, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa **erikoisalojen hankintalaissa (1398/2016)** ja niitä täydentävissä säädöksissä säädetään, noudatetaan Tammelan kunnan hankinnoissa näitä ohjeita.

Hankintalain tarkoittamalla hankinnalla tarkoitetaan organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä.

Tätä hankintaohjetta sovelletaan ensinnäkin kynnysarvot alittaviin pienhankintoihin, joista ei ole säännöksiä hankintalaissa. Lisäksi hankintaohjetta sovelletaan kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin, joista on säädetty hankintalain 11 ja 12 luvuissa. Ohjeet eivät kuitenkaan koske EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja, joita koskevat hankintalain säännökset.

Hankinnat jakaantuvat taloudellisen arvon perusteella kolmeen eri ryhmään 1) hankintalaissa tarkoitettujen kansallisen kynnysarvon alittaviin pienhankintoihin, 2) kansallisen kynnysarvon ylittäviin ja 3) EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin. Ryhmät määräytyvät seuraavien kynnysarvojen mukaan:

Kansalliset kynnysarvot (1.1.2017 alkaen)

- tavara- ja palveluhankinnat 60 000 €
- rakennusurakat 150 000 €
- muut erityiset palvelut 300 000€
- sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnat 400 000€
- muiden erityisten palveluiden hankinnat 300 000€
- suunnittelukilpailut 221 000€

EU-kynnysarvot (1.1.2018 alkaen)

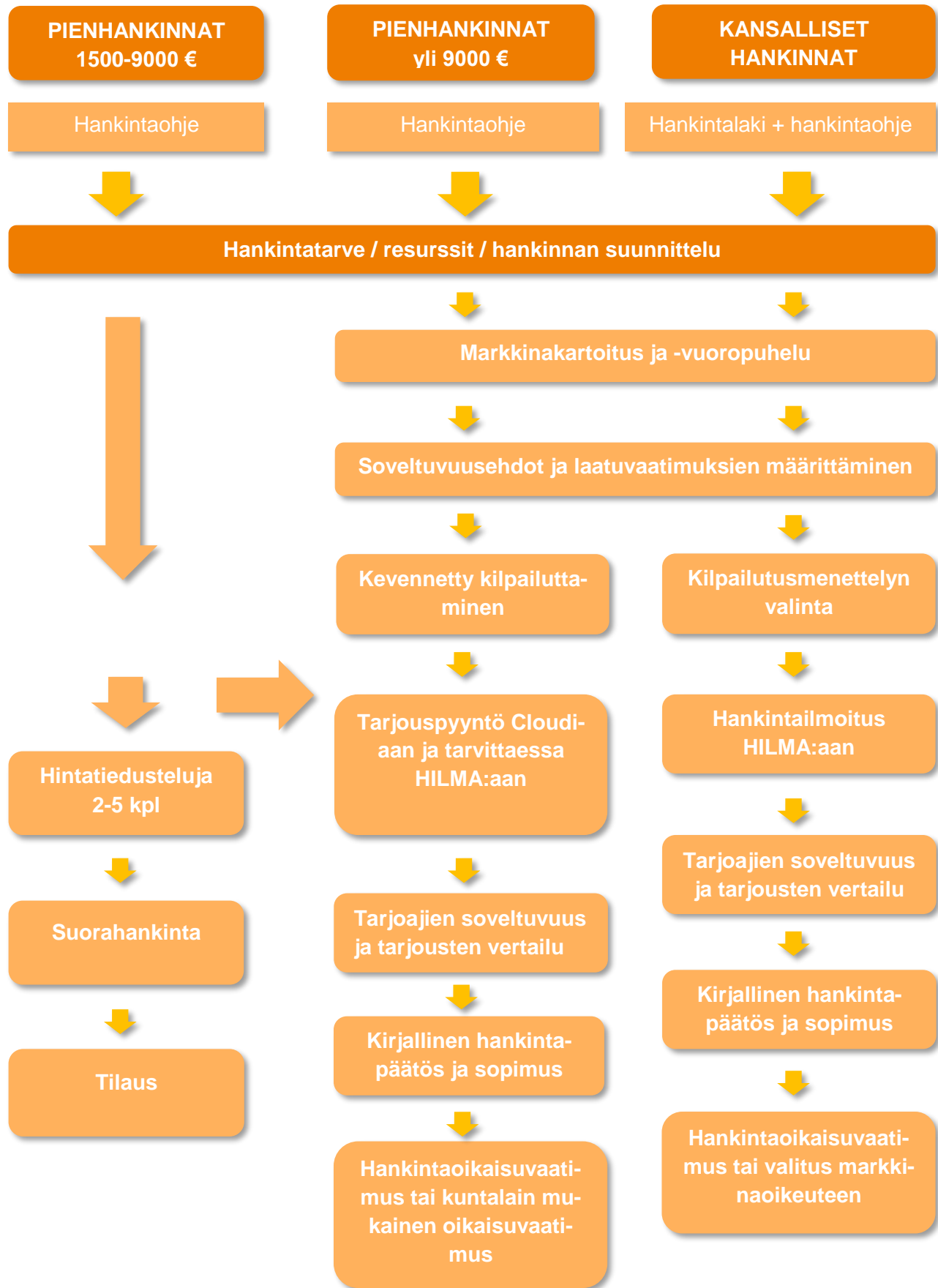
- tavara- ja palveluhankinnat 221 000 €
- rakennus- ja käyttöoikeusurakat 5 548 000 €
- Suunnittelukilpailut 221 000€

Eritysalojen hankinnat (EU-kynnysarvo, ei erillisiä kansallisia kynnysarvoja) (1.1.2018 alkaen)

- tavara- ja palveluhankinnat 443.000 €
- rakennusurakat 5 548 000 €
- suunnittelukilpailut 443 000 €
- käyttöoikeussopimukset 5 548 000€

Edellä luetellut kynnysarvot ovat ohjeen voimaantulo hetken arvoja ja ne tulee tarkistaa aina ennen hankinnan toteuttamista esim. HILMA-järjestelmästä (<https://www.hankintail-moitukset.fi/>). Edellä mainitut kynnysarvot päivittyvät ohjeeksi aina niitä muutettaessa. Muuttuneet kynnysarvot tulevat Tammelan hankintaohjeessa voimaan muutospäivänä noudatettaviksi muutospäivän jälkeen tehtäviin hankintoihin.

Hankinta-arvot ovat arvonlisäverottomia (alv 0 %).

2 HANKINTATOIMINNAN STRATEGISET PERIAATTEET

Hankinnoissa on noudatettava hankinnan laadusta ja suuruudesta riippumatta **syrijättömyyden, avoimuuden, tasapuolisuuden ja suhteellisuuden periaatteita**. Hankintaprosessin eri vaiheissa sekä tarjoajaehdokkaita ja tarjouksentekijöitä että saatuja tarjouksia kohdellaan näiden periaatteiden mukaisesti.

Hankintatoiminta järjestetään siten, että hankintoja voidaan toteuttaa **mahdollisimman kokonais-taloudellisesti ja suunnitelmallisesti** olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä järkeviä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Tätä voidaan edistää antamalla mahdollisuus jättää osatarjouksia tai osittamalla hankintoja järkevästi.

Koko hankintaprosessissa on otettava huomioon kotimaisen tuotannon edistämistä ja paikkakunnan resurssien käyttöä koskevat näkökohdat. **Hankinnoissa tulee maksimoida koko seutukunnan yritysten kilpailumahdollisuudet sekä hyödyntää potentiaalisten tarjoajien asiantunte- musta hankintaa suunnitellessa.**

Tammelan kunta voi innovatiivisten hankintojen kautta myös kannustaa yrityksiä kehittämään osaamistaan, uusia tuotteita, palveluita ja menettelytapoja. Tuotteiden ja palveluiden kehittämis- vastuu ja sitä tukevien yhteistyömallien kehittäminen voidaan sisällyttää hankintojen kilpailuttami- seen ja hankintasopimuksen ehtoihin. Koska liikkumavara pienhankinnoissa on hankintalain mu- kaisia hankintoja suurempi, voi innovatiivisten hankintojen tekeminen ja uusien toimintamallien luo- minen pienhankinnoissa olla tehokasta yhteistyön avulla.

3 HANKINTOJEN SUUNNITTELU

Hankinnat suunnitellaan ja ennakoidaan talousarvion valmistelun yhteydessä vuosittain. Valtuusto hyväksyy käytettävissä olevat määrärahat seuraavalle kalenterivuodelle. Suunnitteilla olevat EU- ja kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat ovat nähtävillä kunnan verkkosivuilla olevassa han- kintakalenterissa.

Hankinnan tärkeimmät ratkaisut tehdään jo suunnitteluvaiheessa, joten siihen varataan riittä- västi aikaa ja resursseja. Suunnitteluvaiheessa määritellään ennen kaikkea **hankintatarve**, kartoit- tetaan nykytoiminnan tilanne ja kustannukset, viestitään markkinoille ja haetaan tietoa niiden tar- jonnasta, mikä auttaa olennaisesti varsinaisen kilpailutuksen toteuttamista ja parhaan vastikkeen saamista julkisille varoille. **Kiinteä yhteistyö ja tiedonvaihto kunnan, eri toimialojen ja hankin- tojen loppukäyttäjien välillä edistää hankintojen onnistumista.**

Kun ryhdytään suunnittelemaan hankintaa ja valitsemaan hankintamenettelyä, on ainakin huomi- oitava:

- **hankinnan luonne**
- moniulotteinen palveluhankinta vai teknisesti helposti määriteltävissä oleva perustuote
- **kertaluontoinen hankinta vai usein toistuva hankinta**
- säännöllisesti vai epäsäännöllisesti toistuva hankinta
- hankinnan arvo (perustuu arvioon, alv 0%)

- **laatutekijöiden merkitys**
- elinkaarikustannukset
- **markkinoilla oleva tarjonta**

Pienhankintojen suunnittelussa on **erityisesti kiinnitettävä huomiota hankinnan luonteeseen** sekä tarkoituksenmukaisuuteen eli keskitytään siihen, mikä on oleellista ja oikeassa suhteessa hankintaan nähden.

3.1 Ennakoidun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoidun arvon laskemisella pyritään selvittämään ja ennakoimaan käynnistyvän hankinnan suurin ennakoitu kokonaisarvo **koko sopimuskauden ajalta**. Hankintaa ei saa pilkkoa eriin, eikä laskea hankinnan arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintalain säännösten kiertämiseksi.

Hankinnan ennakoitu arvo lasketaan aina ilman arvonlisäveroa. Arvioinnin tulee perustua hankinnan ilmoittamisajankohdan tai muun hankintamenettelyn aloittamisajan arvoon. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon hankinnan **vaihtoehtoiset toteuttamistavat, optio- ja muut sopimuksen pidennysehdot sekä tarjoajille maksettavat palkkiot**.

Toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen ennakoitu arvo lasketaan kertomalla vuosiarvo neljällä tai kuukausiarvo 48:lla.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, on **kaikkien osien ennakoitu arvo laskettava yhteen**. Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään kansallisen tai EU-kynnysarvon suuruinen, jokaisen osan hankinnassa noudatetaan yhteenlasketun arvon mukaista menettelyä.

3.2 Markkinakartoitus ja –vuoropuhelu

Hankinnasta vastaava henkilö voi antaa tietoa toimittajille hankintaa koskevista suunnitelmista ja vaatimuksistaan, mikä mahdollistaa markkinakartoituksen ja -vuoropuhelun mahdollisten toimittajien kanssa **ennen hankintailmoituksen jättämistä**.

Markkinakartoituksen tavoitteena on tunnistaa, minkälaisia toimittajia on olemassa sekä saada **tietoa markkinoilla olevista ratkaisuvaihtoehdoista**. Lisäksi voidaan saada parempi käsitys siitä, miten hankinnan kohde kannattaisi tarjouspyynnössä määritellä sekä tiedustella, **millaisissa osissa hankinta olisi luontevaa kilpailuttaa**. Hankinnan laajuus, erityisosaamisen vaatimus ja toimittajamarkkinoiden tunteminen ennestään vaikuttavat markkinakartoituksen tarpeellisuuteen ja laajuuteen. Markkinakartoitus ei kuitenkaan tarvitse rajoittua pelkästään markkinatoimijoihin, vaan voidaan käyttää apuna myös esimerkiksi asiakkaita (esim. asiakasraati), joiden käyttöön palvelu tulee.

Markkinakartoitus voidaan toteuttaa esimerkiksi yksinkertaisella **tietopyynnöllä** Cludia-järjestelmässä tai HILMA:ssa, kunnan www-sivuilla tai lähettämällä tietopyyntö suoraan tiedossa oleville toimittajille. Toimittajia pyydetään esittämään vapaamuotoisesti ja suuntaa antavasti ratkaisuvaihtoehtoja sekä arvioita kustannuksista. Tietopyynnössä on ilmoitettava selkeästi, että kyseessä on nimenomaisesti tietopyyntö, eikä varsinainen tarjouspyyntö. Voidaan myös järjestää **tiedotustilaisuus**, jossa esimerkiksi esitellään suunniteltua hanketta ja pyydetään toimittajilta kommentteja tai kysymyksiä.

Lisäksi alustava tarjouspyyntö tai muita asiakirjaluonnoksia voidaan lähettää potentiaalisille tarjoajille kommentoitavaksi esim. sähköpostitse. Tarkoituksena on selvittää hankinnan sisällön vaatimusten selkeys ja ymmärrettävyys, jotta kilpailutuksessa saadaan vertailukelpoisia tarjouksia.

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen vuoropuheluista potentiaalisten tarjoajien kanssa tehdään lyhyet muistiinpanot, joita ei luovuteta vuoropuheluihin osallistuneille toimijoille. Hankinnan tekijä liittää muistiinpanot osaksi hankinta-asiakirjoja.

Markkinakartoitus ja -vuoropuhelu on erotettava selkeästi kilpailutuksesta ja **ne ajoitetaan ennen tarjouspyyntövaihetta**, eivätkä ne saa johtaa kilpailun vääristymiseen tai syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn. Kilpailun vääristyminen pystytään usein välttämään sillä, että keskusteluja käydään avoimesti useampien toimittajien kanssa sekä varmistamalla, että myös muut ehdokkaat tai tarjoajat saavat samat tiedot markkinavuoropuhelusta ja sen tulokista.

3.3 Hankintayhteistyö ja puitejärjestely

Eri vastuualueiden tarvitsemat samankaltaiset tuotteet tai palvelut tulee mahdollisuuksien mukaan hankkia keskitetysti joko oman organisaation puitteissa tai hankintayhteistyössä muiden kuntien kanssa. Hankintayhteistyö voi olla satunnaista ja vain tiettyihin yksittäisiin hankintoihin soveltuvaa taikka toistuvaa, yhteistyösopimukseen perustuvaa.

Yhteistyömuotoina on ensinnäkin **kuntalain mukaiset yhteistoimintamuodot**, kuten yhteiset toimet ja vastuukuntamalli. Hankintayhteistyö voi olla myös **vapaamuotoisempaa**, jolloin hankintojen suunnittelu (esim. markkinakartoitus ja kuvausten laatiminen) tehdään yhdessä, mutta kukin kunta tekee itse viralliset kilpailutustoimet, kuten tarjouspyynnön lopullinen julkaiseminen, tarjousten vertailun sekä hankintapäätöksen. Yhteistyön syntyessä on mahdollista perustaa ns. **hankintarengas** (hankintalain 21§:n muita yhteishankintoja koskeva säännös).

Puitejärjestely (hankintalaki § 42-43) on tapa toteuttaa pienet hankinnat kokonaisuutena kilpailutusedun saamiseksi. Kun kunnalla on **usein toistuvia hankintoja**, jotka yksittäisinä hankintoina alittavat kansallisen kynnysarvon, mutta esimerkiksi tilikauden ajalta yhteenlaskettuna ylittävät sen, kannattaa hankinnat kilpailuttaa suurempana kokonaisuutena. Hyvän hankintakäytännön vaatimukset täyttyvät yksittäisten tilausten kohdalla automaattisesti, kun puitejärjestelyt kilpailutetaan hankintalainsäädännön menettelytapasäännösten mukaisesti.

Puitesopimuksilla rationalisoidaan hankintoja niin, että käytetään ensisijassa voimassa olevia sopimuksia. Ennen hankintaan ryhtymistä on siksi selvitettävä, onko Tammelan kunta mukana hankinnan kohdetta koskevassa puitesopimuksessa.

Kuntien valtakunnallinen yhteistyö hankinnoissa toteutetaan Suomen Kuntaliiton KL-Kuntahankinnat Oy:n toimintana. KL-Kuntahankinnat kilpailuttaa ja neuvottelee asiakkaidensa puolesta puitejärjestelyjä ja hankintasopimuksia sekä vastaa sopimushallinnasta ja sopimusten hyödyntäminen edellyttää sitoutumista sopimukseen tai kiinnostuksen ilmaisemista ennen tarjouspyynnön lähettämistä. Hankinnoissa voidaan käyttää myös yhteishankintayksikkö Kuntapro Oy:n kilpailuttamia sopimuksia. Yhteishankintayksikön kilpailuttamiin sopimukseen on mahdollista liittyä ilman omaa kilpailutusta. Yhteishankintayksikön kilpailuttamaan sopimukseen liityttäessä on huolehdittava siitä, ettei sopimuksen ulkopuolisia ostoja tehdä. Jos hankinnan tekijä haluaa liittyä yhteispalveluyksikön kilpailuttamaan sopimukseen, asiasta on ennen päätöstä konsultoitava hallintojohtajaa. Hankinnan suorittamisesta yhteishankintana päättää se toimielin tai viranhaltija, jolla muutoinkin on oikeus päättää asianomaisesta hankinnasta (hallintosäännössä).

3.4 Pk-yritysten ja paikallisuuden huomioiminen

Riittävät tiedot markkinoista ja paikallisista toimittajista mahdollistavat paikallisten pienyritystenkin osallistumisen ja menestymisen hankinnoissa. Paikallisten pienyritykset voidaan nähdä ketterinä ja nopeasti reagoivina toimittajina, joten niitä tulisi pyrkiä hyödyntämään myös kilpailutuksissa. On kuitenkin aina muistettava, että syrjinnän kiellon periaate kieltää paikallisuuden suosimisen.

”Tapauksessa MAO:149–151/13 oli kyse koulumatkakuljetuksista. Hankintayksikkö arvioi toimittajien luotettavuutta muun muassa antamalla 5 pistettä paikkakunnan tuntemuksesta. Markkinaoikeus totesi vertailuperusteesta ”paikkakunnan tuntemus”, että vertailuperusteiden syrjimättömyyttä koskeva vaatimusedellyttää ensi sijassa sitä, että tarjousten vertailussa ei tulisi antaa merkitystä alueellisille tekijöille ilman hankinnan kohteeseen liittyvää erityistä syytä. Hankintayksikkö oli menetellyt hankinnassaan julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisesti.”

Pk-yrityksillä on harvoin käytettävissä erikseen tarjouskilpailuihin suunnattuja henkilöresursseja, mikä tulisi ottaa **huomioon aikarajoja määriteltäessä**. Kunnan www-sivuilla olevassa hankintakalenterissa annetaan ennakkotietoja tulevista hankinnoista, mikä tulisi huomioida erityisesti laajoissa ja monimutkaisissa hankinnoissa, joissa **pienyritykset tarvitsevat aikaa valmistautumiseen ja kumppanuuksien solmimiseen**.

Pienyritysten osallistumista hankintoihin edesautetaan myös sopimalla puitejärjestelyistä. Puitejärjestelyn piirissä voi olla useita toimittajia, jotka **valitaan hankintalain mukaisella hankintamenetelyllä**. Kun hankintayksikössä nousee tarve hankintaan, käydään ns. minikilpailutus näiden toimittajien välillä. Tämä järjestely antaa pienyrityksille paremman mahdollisuuden kilpailla juuri niistä sopimuksista, jotka ne pystyvät suorittamaan.

3.5 Hankinnan jakaminen osiin

Suurin yksittäinen este pk-yritysten osallistumiseen julkisiin hankintoihin on hankintojen koko, **joten suuremmat hankinnat tulisi jakaa osiin sekä sallia osatarjousten tekeminen**. Hankintojen jakaminen osiin edesauttaa pienyritysten osallistumismahdollisuuksia sekä määrällisesti että laadullisesti, jolloin pienyrityksillä on kapasiteettinsa nähden paremmat edellytykset vastata jaetun hankintaosan tarpeisiin sekä pienyritykset voivat paremmin hyödyntää erityisosaamistaan. Osatarjousten avulla **voidaan valita paras mahdollinen toimija kullekin osa-alueelle sekä vältetään alihankinnat**, koska jokaisen toimijan kanssa on itsenäinen sopimus. Näistä syistä osatarjousten tekeminen pitäisi sallia aina, kun se on hankinnan kannalta järkevää!

Jo hankintailmoituksessa tulee ilmoittaa siitä, sallitaanko osatarjoukset ja missä muodossa. **Vaihtoehtoina ovat: 1) tarjouksen voi jättää yhteen osaan, 2) tarjouksen voi jättää useampaan osaan (ilmoitettava enimmäismäärä) tai 3) tarjouksen voi jättää kaikkiin osiin. Lisäksi voidaan ilmoittaa mahdollisuudesta hyväksyä kokonaistarjous.**

Osatarjousten sallittavuudesta tulee kertoa selkeästi ja mahdollisimman yksityiskohtaisesti myös tarjouspyynnössä, jotta tarjoukset ovat yhteismitallisia ja vertailukelpoisia. Vertailuperusteet voidaan asettaa jokaisen osa-alueen osalta erikseen tai vertailuperusteet voivat olla myös samanlaisia. Huomiota on kiinnitettävä siihen, mitä käytetään vertailtavana hintana. Mikäli osatarjouksen sallitaan siten, että kaikkia osia ei ole pakko tarjota, ei vertailussa luonnollisestikaan voi käyttää vertailtavana hintana kaikkien osien yhteenlaskettua kokonaishintaa.

Osatarjouksien salliminen aiheuttaa sen, että jokaisen osa-alueen osalta tehdään oma hankintasopimus, jolloin hankinta voidaan tehdä vain yhden osan osalta ja keskeyttää hankinnan muiden

osien osalta. Tärkeintä kuitenkin on, että tarjoajat tietävät tarkasti hankinnan mahdollisista osatarjouksista.

Hankintojen osiin jakamisen lisäksi, hankinta voidaan jakaa siten, että kilpailutuksessa valitaan useampi toimittaja. Tällöin tarjouspyynnössä ilmoitetaan, pyritäänkö hankinta keskittämään yhdelle toimittajalle vai onko hankintayksikön tavoitteena tehdä sopimus useamman toimittajan kanssa.

4 LAATUVAATIMUKSET

Hankinnasta vastaavalla viranhaltijalla tai toimielimellä on oikeus päättää hankittavan tavaran, palvelun ja rakennustyön sisällöstä, laajuudesta ja laadusta, joka määräytyy kunkin toiminta-alueen erityistarpeiden pohjalta. Hankinnan kohdetta kuvaavien määritelmien ja ominaisuuksien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun.

Tarjouspyyntöasiakirjoihin on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamisen kannalta tarpeelliset laatu koskevat tiedot, jotta kilpailuun osallistuvat voivat saada oikean käsityksen tilaajan tarpeista ja hankkeen yksityiskohdista. **Muita kuin tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei käytetä tarjousten vertailussa.**

Tarjouspyynnössä esitettävät laatu koskevat vaatimukset voivat koskea esimerkiksi:

- tavaraan, palveluun tai rakennustyöhön kohdistuvia ominaisuuksia
- laadunvarmistusta
- sovellettavia standardeja
- teknisiä erityisvaatimuksia
- koulutusta, kokemusta
- ympäristövaikutuksia
- energiansäästöä
- huoltoa
- kestävä kehitystä.

Referenssien käyttäminen kokonaistaloudellisuuden vertailuperusteena on mahdollista vain, jos perusteena ovat niiden laadulliset ominaisuudet. Vertailun tulee silloin kohdistua siihen, mitä referenssikohteissa todellisuudessa toteutettiin ja mitä palautetta suorituksesta on saatu. **Vertailuperusteena tulee olla juuri tarjoajan kyky toteuttaa kyseinen hankinta.**

4.1 Ympäristömerkit tai muu ominaisuus

Kilpailutuksen kohteena olevilta tuotteilta tai palveluilta voidaan edellyttää tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että **hankinnan kohde on haluttujen ympäristöominaisuuksien, sosiaalisten ominaisuuksien tai muiden ominaisuuksien mukainen.** Ympäristömerkin, kuten joutsenmerkin ja EU-ympäristömerkin, edellyttäminen on helppo tapa huomioida ympäristönäkökohdat hankinnassa.

Edellytyksenä tietyn merkin vaatimiselle on kaikkien seuraavien ehtojen täytyminen:

- Merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat hankinnan kohteena olevien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittämiseen.
- Merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin.

- Merkit vahvistetaan avoimessa menettelyssä, johon viranomaiset, kuluttajat, työmarkkinaosapuolet, valmistajat, kaupan edustajat ja valtioista riippumattomat organisaatiot sekä muut asiankuuluvat sidosryhmät voivat osallistua.
- Kaikkien asianomaisten osapuolten on mahdollista saada merkki.
- Merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, johon merkkiä hakeva toimittaja ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.

Ympäristömerkki vähimmäisvaatimuksena. Jos ympäristömerkittyjen tuotteiden tai palvelujen saaminen on ehdottoman tärkeää, voidaan vaatia, että hankinnan kohteena olevalle tuotteelle tai palvelulle on myönnetty tietty ympäristömerkki. Vähimmäisvaatimukset ilmoitetaan hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa, jolloin ainoastaan vähimmäisvaatimukset täyttävät tarjoukset huomioidaan. Jos ympäristömerkki on vähimmäisvaatimuksena, tarjoajalla ei ole ympäristömerkkiä, eikä hän myöskään esitä selvitystä, että hänen tarjoamansa tuote tai palvelu tosiasiaassa täyttää ympäristömerkkinsaamisen edellytykset, tarjous tulee hylätä.

Ympäristömerkki laatuvertailussa. Siinä tapauksessa, että halutaan kannustaa ympäristömerkittyjen tuotteiden tai palvelujen tarjoamiseen, mutta merkin tarjoaminen ei ole hankintayksikölle välttämätöntä, merkki voidaan huomioida laatuvertailussa. Hankinnan valintaperusteena on tällöin hinta-laatusuhde ja edellytettyä merkkiä tarjoamalla tarjoaja saa lisäpisteitä laadun vertailussa.

Hyväksyttävä on myös muut mahdolliset merkit, jotka täyttävät vastaavat vaatimukset kuin merkki, jota on vaadittu. On myös kiinnitettävä huomiota **merkkien ja hankinnan suhteeseen**, ettei tietyn merkin kokonaan vaatiminen tule pk-yrityksille liian työlääksi ja kalliiksi. Hankinnan kohteen ympäristö-, sosiaaliset tai muut ominaisuudet voidaankin määrittellä esimerkiksi **asettamalla tietyt vaatimukset ja todeta, mitkä merkit ainakin täyttävät vaaditut ominaisuudet, asettamatta kuitenkaan kyseisiä merkkejä vaatimuksiksi.**

Ympäristömerkkiä koskevan sopimusehdon lisäksi sopimuksessa on syytä olla sanktiolauseke (sekä mahdollisesti irtisanomislauseke) sellaisia tilanteita varten, ettei ympäristömerkkiä koskeva vaatimus sopimuskauden aikana täytyisikään. Erityisestisanktio ja irtisanomisehto on hyvä huomioida siinä tapauksessa, kun ympäristömerkistä on saanut laatu pisteitä tarjousten vertailuvaiheessa ja merkin tarjoaminen on siten vaikuttanut voittajan valintaan.

4.2 Energiatehokkuus

Kunnan tekemillä hankinnoilla on merkittävä vaikutus tuotteiden ja palvelujen elinkaaren aikaiseen energiankulutukseen ja hiilidioksidipäästöihin, mutta myös itse energiakustannuksiin. Kokonaistaloudellinen edullisuus voi pitää sisällään sen, että energiansäästömahdollisuudet voidaan ottaa huomioon.

Energiatehokkuus vähimmäisvaatimuksena. Tuotteen energiatehokkuus, mikäli se pystytään objektiivisesti ja selvästi toteamaan, voi olla vähimmäisvaatimuksena tarjouspyynnössä. Vastavasti palveluhankinnassa energiatehokkuus voidaan asettaa kelpoisuusvaatimuksena ja/tai sopimusehtona. Tällöin vaatimuksen tulisi koskea tarjoajan kykyä suorittaa kyseinen palvelu mahdollisimman energiatehokkaasti. Palveluhankinnoissa hankintayksikkö voi vaatia selvityksiä palvelun suorittamisesta toteutettavista energiatehokkuustoimenpiteistä, jolloin toimittaja voi osoittaa täyttävänsä ympäristöasioita koskevat vaatimukset esimerkiksi käytössään olevilla ympäristö- tai laatu järjestelmillä tai palvelun energiatehokkuussuunnitelmalla.

Energiatehokkuus vertailuperusteena. Tarjouspyynnöissä on määriteltävä ne hankinnan kohteena olevaan tavaraan tai palveluun liittyvät energiatehokkuuskriteerit, jotka tarjousvertailussa

otetaan huomioon. Energiatehokkuudeltaan parhaita vaihtoehtoja saa käyttämällä **elinkaari-kustannuksia osana vertailuperusteita**. Elinkaarikustannukset osoittavat tuotteen tai palvelun kaikki käytön aikaiset kustannukset, kuten ylläpito- ja energiakustannukset.

Vähimmäisvaatimuksina esitettyjä asioita ei voida esittää vertailukriteereinä samassa tarjouspyynnössä.

4.3 Tekniset eritelvät

Teknisillä eritelvillä määritellään tarkasti ne **ominaisuudet, joita tuotteelta vaaditaan**. Tarjous on hylättävä, jos tuote ei täytä teknisiä eritelmiä. Hankintayksikkö voi määrätä tavaran materiaaleista tai vaatia ympäristöä säästävää tuotantoprosessia.

Jos tarjouspyyntöasiakirjat sisältävät tavaran ominaisuuksia koskevia vaatimuksia, kuten teknisiä eritelmiä, ne tulee laatia kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa noudattaen EU:n puitteissa vahvistettua yleistä hankintasanastoa (CPV) (<https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/code/cpv>). Hankintasanastoa käytetään hankinta-asetuksen mukaisesti suppeammin EU-kynnsarvot alittavissa hankinnoissa verrattuna ne ylittäviin hankintoihin.

Jos vaaditaan tietyn arviointilaitoksen antaman todistuksen esittämistä, on hyväksyttävä vastaavien muidenkin arviointilaitosten antamat todistukset. Hyväksyttävä on myös asianmukainen muu näyttö, jos todistusta ei ole ollut mahdollista saada esimerkiksi määräaikojen puitteissa. Tarjoajan tulee kuitenkin todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut **täyttävät hankinnan kohteen kuvauksessa edellytetyt vaatimukset tai perusteet**.

4.4 Laadunvarmistus ja –valvonta

Tavaran, palvelun tai rakennustyön laatu määritellään lähtökohtaisesti tarjouspyynnössä ja sen teknisissä liitteissä. Tilaaja voi laatujärjestelmän sijasta edellyttää toimittajalta muuta dokumentoitua laadunvarmistusta. Laadunvarmistuksen kohdalla voidaan viitata eri toimialoja koskevien yleisten sopimusehtojen mahdollisiin laadunvarmistusta koskeviin määräyksiin.

Ennen hankintapäätöksen tekoa voi olla tarpeen ottaa laite koekäyttöön. Laitteiden koekäyttöön ottamisesta päättävät tulosyksiköiden vastuuhenkilöt. Koekäytöstä on tehtävä laitteen omistavan yrityksen kanssa kirjallinen koekäytösopimus.

4.5. Ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset ja valintapisteet

Ehdokkaiden soveltuvuusvaatimukset määritellään hankintalain 10. luvussa. Soveltuvuutta koskevat vaatimukset on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

Vaatimusten tulee hankintalain 83 §:n mukaan tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja ne on suhteutettava hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen. Vaatimuksilla tulee voida asianmukaisesti varmistaa, että ehdokkaalla tai tarjoajalla on oikeus harjoittaa ammattitoimintaa ja että sillä on riittävät taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat sekä tekniset ja ammatilliset valmiudet toteuttaa kyseessä oleva hankintasopimus. Ehdokkaat tai tarjoajat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia, on suljettava tarjouskilpailusta.

Kaikissa kansallisen kynnsarvon ylittävissä hankintailmoituksissa ja tarjouspyynnöissä tulee pyytää vähintään kaupparekisteriote, verovelkatodistus ja todistus lakisääteisten eläkevakuutusmaksujen maksamisesta sekä viimeisin tilinpäätös.

5 PIENHANKINNAT

Pienhankinnoilla tarkoitetaan kansallisen kynnysarvon alittavia hankintoja. Niihin ei sovelleta hankintalakia muuten kuin hankintaoikaisua koskevilta osin (hankintalaki 135 §). Vaikka pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia, niissä noudatetaan julkisten hankintojen peruseriaatteita:

Esimerkkejä periaatteiden sisällöstä:

Avoimuus	Hankintaprosessi on toteutettu annettujen ohjeiden mukaisesti. Hankinnasta voidaan tarvittaessa julkaista hankintailmoitus tai tiedottaa omilla sivuillaan, jos pienhankinnan arvo ja luonne puoltavat sitä eikä ole olemassa puitesopimusta tai muuta tietoa hintatasosta.
Tasapuolisuus ja syrjimättömyys	Jokaisessa hankinnan vaiheessa tulee kaikkia tarjoajia kohdella tasapuolisesti ja syrjimättömästi
Suhteellisuus	Hankinnan vaatimukset ja toimintamallit suhteutetaan pienhankinnan arvoon ja luonteeseen.

Markkinatuntemus ja hankinnoista informointi on hyvä tapa saada paikallisia pienyrityksiä aktivoimaan julkisia pienhankintoja kohtaan. Jotta paikalliset pienyritykset voidaan saada mukaan hankintoihin, täytyy pienhankinnat saada ensin yritysten tietoon ja tarjottavaksi. **Hankinta kilpailutetaan Cludia-järjestelmässä aina kun sen ennakoitu arvo on vähintään 9 000 euroa (alv 0%). Myös alle 9 000 euron hankinnat suositellaan kilpailutettavaksi Cludia-järjestelmässä aina kun kilpailutus saattaa tuottaa säästöä.**

5.1 Suorahankinta

Hankinta ilman kilpailua eli suorahankinta tietyltä toimittajalta on mahdollista kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa, jos hankinnan arvo on vähäinen (alle 1 500 euro) tai kilpailuttaminen on muutoin epätarkoituksenmukaista hankinnan luonteesta johtuen.

Keskeisimmät suorahankinnan perusteet:

1.	Tavara- tai palveluhankinta on arvoltaan vähäinen.
2.	Ennalta arvaamaton kiire.*
3.	Tarjouskilpailun kustannukset ylittävät kilpailuttamisesta saatavan hyödyn.
4.	Vastaavaa tuotetta on hankittu lähiaikoina ja hintataso on selvillä.
5.	Muita kysymykseen tulevia toimittajia ei ole tiedossa.

* Ennalta arvaamattoman kiireen tulee johtua kunnan ulkopuolisista syistä. Perusteen on oltava äkillinen ja sellainen jota hankintayksikkö ei ole kohtuudella voinut ennakoida. Kiiretilanne voisi olla esimerkiksi äkillisen luonnonilmiön tai onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen korjaaminen taikka toiminnoille kriittisen laitteen ennalta arvaamaton rikkoutuminen ja sen vaatimat toimet. Lisäksi on kyettävä näyttämään toteen, että hankinnan tekeminen on ollut ehdottoman välttämätöntä.

Suorahankinnan käytön syy tulee aina perustella. Vaikka Tammelan kunta on määritellyt tässä hankintaohjeessa hankinnan vähäisen arvon, kannattaa aina tapauskohtaisesti harkita, onko syytä selvittää 2-5 tarjoajalta tilausta varten tuote-, hinta- ja saatavuustiedot.

”Ratkaisussa MAO:575/10 oli maanrakennustyötä koskeva hankinta, jossa hankintayksikkö teki suorahankinnan ostamalla lähellä työmaata toimineelta yritykseltä.

Hankintayksikön mukaan työkoneen yhteiskäyttö on edullista, kun kaivinkone voidaan työllistää tehokkaasti ja välttää seisokeilta ja siirtokustannuksilta. Markkinaoikeus ei katsonut perusteen olleen hankintalainmukainen suora hankintaperuste.”

5.2 Kilpailuttaminen, hankinnan arvo 1.500 - 9.000 euroa

Pienhankinnat tulee pääsääntöisesti kilpailuttaa ja markkinoilla olemassa olevaa kilpailua tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan. Pienhankinnat voidaan kilpailuttaa hankintalainsäädäntöä kevyemmällä ja joustavammilla menettelyillä. Alle 1.500€:n hankinnatkin on suositeltavaa kilpailuttaa.

Tarjouskilpailun tai hintatiedustelun tekeminen 1.500 - 9.000 €:n hankinnoissa:

1.	Pyydetään 2-5 tarjoajalta vastauksia hinta-tiedusteluun tuote-, hinta- ja saatavuustietoja varten esim. sähköpostilla tai puhelimitse.
2.	Pyydetään 2-5 tarjoajalta tarjouksia tuote-, hinta- ja saatavuustietoja varten esimerkiksi sähköpostilla tai järjestetään tapaaminen.
3.	Hankinnasta voi julkaista hankintailmoituksen Cloudia- järjestelmässä ilmoittaen, että hankinta on alle kansallisen kynnyksiarvon ja liittäen hankintailmoitukseen tarjouspyynnön. Yksinkertaisessa hankinnassa myös pelkkä hankintailmoituksen julkaiseminen riittää.

5.3 Kilpailuttaminen, hankinnan arvo 9.000 € - kansallinen kynnyksiarvo

Hankinnasta julkaistaan tarjouspyyntö **Cloudia- järjestelmässä**.

Hankinnan luonne ohjaa, minkä sisältöinen tarjouspyynnön tulee olla. Koska pienhankinnoissa tavoitellaan **yksinkertaisia ja kustannustehokkaita menettelyjä**, tarjouspyyntöön sisältyviä laadullisia vertailuperusteita kannattaa käyttää harkiten. Mitä vähemmän vertailuperusteita tarjouspyyntöön sisällytetään, sitä vähemmällä työllä hankinta on mahdollista toteuttaa. **Tarjouksia vertailtaessa ei saa ottaa mukaan vertailuperusteita, joita ei ole mainittu tarjouspyynnössä.** Laatutekijät otetaan huomioon siten, että hankinnan minimivaatimustaso määritellään tarkasti hankinnan kohteen kuvauksessa ja teknisissä erittelyissä.

Tarjoajalle voidaan tarvittaessa asettaa soveltuvuusvaatimuksia, esimerkiksi tarjoajan luottoluokitusta tai kokemusta aiemmista vastaavista hankinnoista koskevia vaatimuksia. **Tarjouksista valitaan kokonaistaloudellisesti edullisin tai hinnaltaan halvin.**

Käytetyn hankintamenettelyn eri vaiheet dokumentoidaan asianmukaisesti myös pienhankintoja tehtäessä. Hankinnat tulee toteuttaa mahdollisimman suunnitelmallisesti ja taloudellisesti sekä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina, sillä toistuvat ja selkeästi pilkotut hankinnat voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, vaikka hankintalain mukainen valitusoikeus ei muuten koske pienhankintoja. On myös huomioitava mahdollisuus toteuttaa toistuvat pienhankinnat **puitejärjestelyillä**.

Lisäksi tulee huomioida, että vähintään 9.000 euron hankintoja koskee tilaajavastuulaki, joka velvoittaa työn tilaajaa selvittämään, että hänen sopimuskumppaninsa täyttävät sopimuspuolina ja työnantajina lakisääteiset velvoitteensa.

5.4 Hankinnan hyväksyminen

Hankintapäätöksen tekee henkilö, jolla on kunnan hallintosäännön mukaan siihen oikeus.

Arvoltaan vähäinen suoramarkkinointi (alle 1 500 euroa):

- Arvoltaan vähäisestä pienhankinnasta, joka toteutetaan suoramarkkinointina, ei tehdä erillistä kirjallista hankintapäätöstä, vaan hankinnan hyväksyjä hyväksyy hankinnan hyväksymisvaltuuksiensa mukaisesti hyväksymällä tilauksen tietojärjestelmässä, allekirjoittamalla tilauksen tai tekemällä hankinnan sähköpostilla.
- Jos suoramarkkinoinnin peruste näkyy kunnalle jäävässä tilausdokumentissa tai tilaus- tai muussa tietojärjestelmässä, suoramarkkinoinnin perustetta ei tarvitse erikseen kirjata.
- Suoramarkkinointia koskevaan tilaukseen ei liitetä koskaan oikaisuohjetta.

Tarjouskilpailu ja hankintapäätös (1 500 euroa ja yli):

- Jos hankinnasta on järjestetty tarjouskilpailu, hankinnasta tehdään pääsääntöisesti **hankintapäätös**.
- Hankintapäätökseen on hankintalain mukaan **pienhankinnankin osalta liitettävä oikaisuohje** eli ohjeet hankintaoikaisua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemisestä hankintayksikölle, ja päätös on annettava tiedoksi kaikille tarjoajille.
- Määräaika hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen tekemiseen on tarjoajalla 14 päivää hankintapäätöksen tai muun hankintaa koskevan ratkaisun tiedoksisaannista.
- Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun oikaistavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty. Hankintaoikaisu voidaan tehdä, vaikka sopimus olisi tehty.
- Oikaisuohjetta ei liitetä koskaan tilaukseen.
- Tilaus tai sopimus voidaan tehdä oikaisuajan kuluessa vain poikkeustilanteessa.
- Kansallisen kynnysarvon alittavasta hankinnasta ei voi valittaa hankintalain perusteella markkinaoikeuteen.

6 KANSALLISET HANKINNAT

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä, mutta EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa noudatetaan hankintalakia. Hankinta aloitetaan ilmoittamalla siitä Cludia-järjestelmässä ja julkisten hankintojen sähköisessä Hilma ilmoitusportaalissa (www.hankintailmoitukset.fi).

Hankinnan kilpailuttamisessa on noudatettava sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen:

Esimerkkejä periaatteiden sisällöstä:

Avoimuus	Hankinnasta tulee julkaista kansallinen hankintailmoitus, ja hankintaa koskevista ehdoista tulee antaa kaikille asianosaisille samalla tavoin tietoa.
Tasapuolisuus ja syrjimättömyys	Jokaisessa hankinnan vaiheessa tulee kaikkia tarjoajia kohdella tasapuolisesti ja syrjimättömästi ja hankinnan ehtojen tulee olla kaikille samanlaiset.
Suhteellisuus	Hankinnan vaatimukset ja toimintamallit suhteutetaan kansallisen hankinnan arvoon ja luonteeseen.

Hankintamenettelyyn liittyvä tietojenvaihto tehdään Cludia-järjestelmän kautta.

6.1 Kilpailutusmenettelyt

Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä on kuvattava hankinnassa käytettävä hankintamenettely. Hankinnan toteuttaja voi kuvata hankintamenettelyn esimerkiksi alla kuvatuilla malleilla, muokata niitä tarvittaessa, kuvata itse määrittelemänsä hankintamenettelyn tai käyttää EU-kynnysarvot ylittäviä menettelyjä. Suorahankintoihin sovelletaan, mitä hankintalain 40 ja 41 §:ssä ja erityisalojen hankintalain 43-44 §:ssä säädetään.

Avoin menettely (Hankintalaki § 32):

- Tarjouskilpailusta julkaistaan ilmoitus kansallisessa julkisten hankintojen sähköisessä ilmoituskanavassa (HILMA). Avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan **selkeästi määriteltäviä tuotteita tai palveluita**.
- Tarjousten tekemiseksi on varattava riittävä aika ottaen huomioon hankinnan laatu, luonne ja laajuus. Ennen saatujen tarjousten käsittelyä arvioidaan tarjouksen jättäneiden yritysten kelpoisuus. **Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin valintaperustein ja arviointikriteerein.**
- Avoimessa menettelyssä tarjouspyyntö voidaan lähettää hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen myös suoraan sellaisille tavarantoimittajille tai urakoitsijoille, joilta halutaan tarjous. Tasapuolinen kohtelu edellyttää, että kaikki tarjoajat saavat saman informaation hankkeesta. Toimittaja on valittava tarjouksen jättäneiden joukosta.

Rajoitettu menettely (Hankintalain § 33):

- Julkaistaan hankinnasta hankintailmoitus ja johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Osallistumishakemuksen jättäneiden ehdokkaiden joukosta valitaan ne, jolle lähetetään tarjouspyyntö. Ilmoitettu määrä on kutsuttava, jollei ehdokkaita ole vähemmän.
- **Ainoastaan valitut ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.** Osallistujien määrän rajoittamiseen käytetään hankintailmoituksessa ilmoitettuja soveltuvuusvaatimuksia ja arviointiperusteita. Ehdokkaita kutsutaan vähintään x kpl.

Neuvottelumenettely (Hankintalain § 34-35):

- Julkaistaan hankinnasta hankintailmoitus, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Osallistumishakemuksen jättäneiden ehdokkaiden joukosta valitaan ne, jotka kutsutaan neuvottelumenettelyyn. Ainoastaan valitut ehdokkaat kutsutaan neuvotteluun. Osallistujien määrän rajoittamiseen käytetään hankintailmoituksessa ilmoitettuja soveltuvuusvaatimuksia ja arviointiperusteita. Ehdokkaita kutsutaan vähintään kolme kappaletta, mikäli hyväksyttäviä tarjouksia on vähintään sen verran. Hankintayksikkö voi neuvotella kaikista hankinnan ehdoista valitsemiensa tarjoajien kanssa.
- Hankintailmoituksessa voidaan määrittää, kuinka monta tarjoajaa kutsutaan osallistumaan menettelyyn. Ilmoitettu määrä on kutsuttava, jollei soveliaita ehdokkaita ole vähemmän. Neuvottelut käydään jokaisen tarjoajan kanssa erikseen ja jokaisesta neuvottelusta laaditaan muistio. Valituilta ehdokkailta pyydetään alustavat tarjoukset, Kaikista hankintailmoituksen sisällön muutoksista tulee ilmoittaa ehdokkaille kirjallisesti. Menettelyn kuluessa ehdokkailta voidaan pyytää myös mukautettuja tarjouksia. Neuvottelujen päätyttyä valitut ehdokkaat saavat lopullisen tarjouspyynnön.
- Neuvottelumenettelyä voi käyttää eri ratkaisuvaihtoehtojen selvittämiseen EU-kilpailullisen neuvottelumenettelyn tavoin tai parhaan tarjouksen selvittämiseen tavallisen EU-neuvottelumenettelyn tavoin.
- Neuvottelumenettely ei oikeuta poikkeamaan aidosta kilpailutuksesta eikä saatujen tarjousten tasapuolisesta käsittelystä.

6.2 Hankinnasta ilmoittaminen

Kansallisesta hankinnasta ja suunnittelukilpailusta on julkaistava ilmoitus sähköisesti Cloudia-järjestelmässä ja sitä kautta myös internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi (HILMA) käyttäen kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta. Kun vastaa kaikkiin lomakkeen kysymyksiin, on antanut kaikki hankintalain edellyttämät tiedot.

On kuitenkin huomioitava, että hankintailmoituksessa tulee **ilmoittaa mahdollisista tarjoajien tai ehdokkaiden arvioimiseksi asetetuista soveltavuusvaatimuksista** sekä siitä, mistä tarkemmat tiedot mahdollisista vaatimuksista ja niiden todentamiseksi vaadittavista asiakirjoista ovat saatavilla. Hankintailmoituksessa on myös ilmoitettava ehdokkaiden määrän rajaamisesta sekä ehdokkaiden mahdollisesta valikoinnista tarjouksien antamiseen tai neuvotteluihin osallistumiseen. Jos hankintailmoituksessa mainittuja tietoja voidaan täydentää muualta saatavissa olevilla tiedoilla, siitä on ilmoitettava Clouidian hankintailmoituksessa.

7 TARJOUSPYYNTÖ

Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä on pyydettävä toimittajia määräaikaan mennessä esittämään tarjouksensa. Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Hankintalaissa ei ole määritelty vähimmäismääräaikoja **kansallisille** hankinnoille. Hankintayksikön tulee määrittää ne itse. **Määräajan asettamisessa on huomioitava hankinnan koko ja luonne sekä tarjouksen laatimiseen vaadittava kohtuullinen aika.**

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintailmoitusta, tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta. Tarjoajaa tai ehdokasta voidaan pyytää **määräajassa toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja.**

Esimerkkejä tarjouspyynnön keskeisistä tiedoista:

- Hankintayksikön nimi, yhteystiedot sekä yhteyshenkilön tiedot.
- **Hankintamenettelyn kuvaus.**
- **Hankinnan kohteen määrittely** ja tavaraa, palvelua tai urakkaa koskevat tekniset, laatu- ja muut **vaatimukset riittävän yksityiskohtaisesti** sekä tiedot hankittavista määristä ja yksiköistä, tarvittaessa erillisellä liitteellä.
- Ympäristönäkökohdat, ympäristömerkit.
- Energiategokkuuden vähimmäisvaatimuksia ja vertailuperusteita, jotka voidaan objektiivisesti todeta.
- Hintojen antamista varten hintalomake.
- **Tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset ja käytettävät poissulkuperusteet** ja niitä koskevat selvitykset. Tarjoajalta kannattaa pyytää vakuutus soveltuvuusvaatimusten täyttämisestä.
- **Kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste:** halvin hinta, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras.
- **Mahdolliset vertailuperusteet ja niitä koskevat selvitykset.**
- Tarvittavat toimitusaikaa, toimitusehtoa, maksuehtoa sekä laskujen käsittelyä koskevat tiedot.
- Tarjousten muotoa koskevat tiedot.
- Sopimusehtoja koskevat tiedot, sopimusluonnos tai vakiosopimusehdot.
- Tarjousten jättöaika (päivämäärä ja kellonaika).
- Tarjousten toimitusosoite.
- Tarjousten voimassaoloaika.
- Muut tiedot, joilla voi olla merkitystä hankinnassa.

Tarjouspyyntöluonnoksen lähettäminen kommenttikierrokselle ennen varsinaisen tarjouspyynnön lähettämistä on myös mahdollista ja tehdään sähköpostitse tai kirjallisesti. Myös neuvottelut tarjouspyynnön sisällöstä avoimesti toimittajien kanssa ovat mahdollisia, mikäli neuvottelut eivät vaaranna tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua tarjouskilpailussa.

8 TARJOUSTEN KÄSITTELY

Tarjosten käsittelyä voidaan kutsua kolmivaiheiseksi, koska monesti tarjouspyynnöt rakennetaan niin, että ne sisältävät 1) yrityksen soveltuvuutta koskevia vähimmäisvaatimuksia 2) hankinnan kohdetta koskevia vähimmäisvaatimuksia ja 3) hankinnan kohteen vertailuperusteita. **Tarjoajien soveltuvuuden arviointi on erotettava tarjosten tarjouspyynnön mukaisuuden tarkastamisesta ja tarjosten vertailusta**, jotka muodostavat omat erilliset vaiheensa hankintamenettelyssä.

Monia vähimmäisvaatimusten osalta huomioitavia ominaisuuksia voidaan ottaa huomioon vaihtoehtoisesti myös vertailuperusteissa. Vertailuperusteiden käyttämisen lisäarvona vähimmäisvaatimuksiin nähden on niiden asteittainen toimintaperiaate: tarjosten väliset erot ovat hienovaraisempia, sillä näitä kuvataan tarjosten hylkäämisen ja hyväksymisen sijasta piste eroin.

Tarjosten vertailuperusteiksi voidaan sisällyttää kriteereihin erilaisia laadun ja hinnan taustalla olevia vaatimuksia, jolloin pienillä, ja myös paikallisilla yrityksillä voi olla parempi **mahdollisuus hyödyntää suhteellisia vahvuuksiaan, kuten reagointikykyä ja joustavuutta**. Paikallinen pienyrityksen vahvuuksia voidaan hyödyntää hankintayksikön asettamissa vertailuperusteissa esimerkiksi palvelun saavutettavuudella virka-ajan ulkopuolella iltaisin tai viikonloppuisin tai sillä miten nopeasti asiantuntija on saatavissa tarvittaessa paikalle. Vertailuperusteissa tulee kuitenkin olla tarkkana, koska ne eivät saa olla syrjiviä.

*”Tapauksessa MAO:232/09 oli kyse siitä, kun pesulapalveluihin liittyvässä hankinnassa käytettiin vertailuperusteena kuljetuksiin liittyviä ympäristökäyjiä. Tarjosten valintaperusteena oli kokonaistaloudellinen edullisuus ja yhtenä vertailuperusteena oli kuljetuksiin liittyvät ympäristökäyjät. Pisteitä sai sitä enemmän, mitä lyhempi kuljetusmatka hankintayksikköön nähden oli. Markkinaoikeus katsoi, että ympäristönäkökoh-
tien huomioiminen on sinällään mahdollista, kunhan ne liittyvät hankinnan kohteeseen. Kuitenkaan kuljetusmatkan pituutta ei saanut käyttää markkinaoikeuden mukaan vertailuperusteena siten, että vertailuperusteen arviointi perustuu pelkästään matkan pituuteen, koska tällöin vertailuperuste asettaa tarjoajat epätasa-arvoiseen asemaan sijoittumispaikan perusteella. Vertailuperuste oli tämän vuoksi syrjivä.”*

8.1 Määräajat

Mikäli tarjosten tekemiseksi on tilaajasta johtuvasta syystä (esim. virhe tai puute tarjouspyyntöasiakirjoissa) aiheellista myöntää lisäaikaa, siitä on ajoissa ilmoitettava kaikille, joilta tarjous on pyydetty. Ilmoitus on tehtävä siinä järjestelmässä/tavalla, jolla tarjouspyyntö on tehty.

Määräajan jälkeen jätetyt tarjoukset on hylättävä.

8.2 Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen (kelpoisuus/soveltuminen)

Ehdokaiden soveltuvuusvaatimukset on esitetty hankintailmoituksessa/tarjouspyynnössä. Asetettujen vaatimusten täytyy olla **perusteltuja ja oikeassa suhteessa** hankinnan laajuuteen nähden. Ehdokasta, jolta on kelpoisuuden arvioinnin jälkeen pyydetty tarjous, ei saa sulkea pois kilpailusta ellei ehdokkaan kelpoisuutta koskevat ominaisuudet ole olennaisesti heikentyneet tarjouspyynnön jälkeen. Tietojen paikkansapitävyys tulee tarkistaa voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Hankintalain 80 §:n mukaisia **pakollisia poissulkemisperusteita** sovelletaan sekä Tammelan kunnan kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa, mikä on mainittava tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa. Tarjoajalta voidaan vaatia vakuutus siitä, että sitä ei koske mikään pakollinen poissulkemisperuste. Rikosrekisteriote yhtiöstä ja vastuuhenkilöistä voidaan vaatia, jos tästä ilmoitetaan hankintailmoituksessa/tarjouspyynnössä. Lisäksi voidaan halutessaan soveltaa hankintalain mukaisia **harkinnanvaraisia poissulkemisperusteita**, jolloin siitä tulee mainita tarjouspyynnössä tai hankintailmoituksessa. EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja koskee myös ESPD-lomakkeen täyttövaatimus ja siinä selvitettyjen asioiden hyväksyttävyyden. Hankintalain 80 §:n mukaisia poissulkemisperusteita voidaan soveltaa myös kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa.

Hankintalain mukaan tarjouskilpailun ulkopuolelle on suljettava ehdokas/tarjoaja, joka tai jonka edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö tai hallinto-, johto- tai valvonta-elimien jäsen on tuomittu viiden vuoden sisällä rangaistukseen jostakin 80 § luetellusta syystä, rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla. Näihin luetaan mm. terroristi ja järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen lisäksi erityisesti talousrikokset, lahjuksen antaminen tai ottaminen sekä veropetos.

Hankintalain 80 § mukaan tarjouskilpailusta on suljettava ehdokas/tarjoaja, jonka on lainvoimaisella päätöksellä tai tuomiolla todettu laiminlyöneen velvollisuutensa verojen tai sosiaaliturvamaksujen maksamiseen ilman, että niiden maksamisesta on sitovasti sovittu.

Hankintalain 81 §:ssä on lueteltu harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet, jotka on koottu alle:

- taloudelliset: mm. konkurssi, liiketoiminnan keskeytys, saneerausohjelma tai niiden vireilläolo viimeisten kolmen vuoden aikana, verojen tai sosiaaliturvamaksujen todettu laiminlyönti, jota ei ole hoidettu tai maksamista sitovasti sovittu
- luotettavuus: mm. vakava, toteen näytettävä ja luotettavuuden vaarantava virhe ammattitoiminnassa (koskee myös em. 80 § mainittuja johto- ja luottamushenkilöitä) tai aikaisempien sopimusten ennenaikainen päättymisen/vahingonkorvaukset tms. johtuen merkittävistä tai toistuvista puutteista koskien keskeisen sopimusvaatimuksen toteuttamista
- lainmukaisuus: Suomen tai EU:n lainsäädännön, työehtosopimusten tai tiettyjen kansainvälisten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten sopimusten rikkominen (koskee myös em. 80 § mainittuja johto- ja luottamushenkilöitä)
- kilpailun vääristyminen: ehdokas/tarjoaja on tehnyt kilpailua vääristäviä sopimuksia toimittajien kanssa (koskee myös em. 80 § mainittuja johto- ja luottamushenkilöitä) tai osallistunut hankintamenettelyn valmisteluun siten, että vääristymää ei voida poistaa tai osoittaa, ettei se ole vaarantanut tasapuolista ja syrjimätöntä hankintamenettelyä
- eturistiriita hankintamenettelyssä, jota ei voida tehokkaasti poistaa
- hankintamenettelyssä esiin tulevat seikat: olennaisesti väärien tietojen antaminen tai
- vaadittujen tietojen antamisen laiminlyönti, epäasianmukainen vaikuttamisyritys hankintayksikön päätöksentekoon

Harkinnassa voidaan ottaa huomioon virheen, rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus, yhteys hankinnan kohteeseen, kulunut aika sekä mahdolliset muut aiheutuneet seuraamukset.

Hankintalain 82 § mukaan ehdokas tai tarjoaja voi esittää näyttöä luotettavuudestaan siitä huolimatta, että sitä rasittaa 80 tai 81 §:ssä tarkoitettu poissulkemisperuste. Jos hankintayksikkö katsoo näytön ja luotettavuuden riittäväksi, se ei saa sulkea kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa pois tarjouskilpailusta.

Ehdokas/tarjoaja tulee lain 83 § mukaan sulkea tarjouskilpailusta myös, jos se ei täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia, jotka on asetettu ja ilmoitettu hankintailmoituksessa. Vaatimuksilla tulee voida asianmukaisesti varmistaa, että ehdokkaalla tai tarjoajalla on oikeus harjoittaa ammattitoimintaa (84 §) ja että sillä on riittävät taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat (85 §) sekä tekniset ja ammatilliset valmiudet toteuttaa kyseessä oleva hankintasopimus (86 §).

Pakolliset ja hankintayksikön itse asettamat poissulkemisperusteet on tarkastettava lain 88 § mukaan ennen hankintasopimuksen tekemistä ensisijaisesti Suomessa tai muussa Euroopan talousalueen valtiossa olevasta maksuttomasta tietokannasta (e-Certis). Rikosrekisteriote on tuhottava tai palautettava todentamisen jälkeen.

Hankinnan luonteen perusteella voidaan myös itse asettaa vaatimuksia tarjoajien **taloudelliselle tilanteelle, tekniselle suorituskyvyllä ja ammatilliselle pätevyydellä** ja pyytää tarjoajia toimitamaan niitä koskevia selvityksiä, ja vaatimuksista on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajat, jotka eivät täytä asetettuja vähimmäisvaatimuksia, **on suljettava tarjouskilpailun ulkopuolelle**.

Tarjoajan soveltuvuutta koskevien vaatimusten on **liityttävä tarjoajan edellytyksiin toteuttaa hankinta** sekä oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisesti **suhteutettava hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen**. Esimerkiksi taloudellista ja rahoituksellista tilannetta koskevien vaatimusten voidaan pyrkiä varmistamaan, että tarjoaja ei hakeudu konkurssiin kesken sopimuskauden tai että tarjoajalla on käytettävissä sopimuksen täyttämiseen riittävät taloudelliset resurssit. Tekniseen suorituskykyyn liittyvien vaatimusten on luonnollisesti kohdistuttava nimenomaan hankinnan kohteena olevan palvelun suorittamiseksi tarpeellisiin seikkoihin.

Hankintalain mukaan tarjoajilta vaadittava vuotuinen vähimmäisliikevaihto saa olla enintään kaksi kertaa hankintasopimuksen ennakoidun arvon suuruinen, ja sen käyttäminen soveltuvuusehtona tulee aina olla perusteltua hankinnan luonteesta johtuvasta syystä. Myös referenssi-vaatimusten käyttö tulee perustella sekä referenssin vaatimisella tulee olla aina **merkitystä tarjoajan kykyyn toteuttaa kyseessä oleva hankinta**.

Ehdokkaan tai tarjoajan sulkemisesta kilpailusta on tehtävä hallinnollinen päätös, joko heti tai lopullisen valintapäätöksen yhteydessä. Ratkaisu on muutoksenhakukelpoinen.

8.3 Tarjousten vastaanotto ja avaaminen

Saapuneet tarjoukset kirjataan tai niiden päällykseen merkitään tarjouksen saapumisaika ja vastaanottajan nimi. Tietoteknisin menetelmin tai välinein jätettyjen tarjousten vastaanotto on järjestettävä niin, ettei tarjousehtojen salaisuutta vaaranneta. Näin saadut tarjoukset on suljettava kirjekuoreen.

Tarjoukset säilytetään avaamattomina niiden avaamistilaisuuteen saakka. Myös avaamistilaisuuden jälkeen on huolehdittava siitä, että tarjoukset niihin kuuluvine hankintapäätöksen kannalta oleellisine liitteineen säilytetään huolellisesti.

Cloudian tai HILMA:n kautta tulleet tarjoukset avautuvat vasta tarjousajan päätyttyä, jolloin avaamistilaisuus voidaan pitää. Mikäli sähköisesti tehtyyn tarjouspyyntöön tulee kirjallinen tarjous, tulee se avaamistilaisuudessa tallentaa sähköiseen järjestelmään.

Hankintayksikköä edustavat henkilöt avaavat tarjoukset ilman julkisuutta. Avaustilaisuudesta laaditaan pöytäkirja, paitsi vähäisten hankintojen osalta. Kaikki läsnä olevat allekirjoittavat avauspöytäkirjan. Avauspöytäkirjasta ilmenee tarjoajien nimet ja liitteenä ovat saadut tarjoukset tai niistä mahdollisesti tehty yhteenveto. Saatuja tietoja ei saa ilmaista ennen hankintapäätöksen tekemistä, jotta tarjousten jatkokäsittely ja mahdolliset välttämättömät täydentävät keskustelut eivät vaarannu. Lisäksi on muistettava, että asiakirjat voivat sisältää liikesalaisuuksia, jotka ovat lain mukaan salassapidettäviä.

8.4 Tarjousten vertailu

Tarjouksista on valittava aina kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous (§ 93) eli se tarjous, jonka peruste on joko:

1. **Hinnaltaan halvin.** Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvin hinta.
2. **Kustannuksiltaan edullisin.** Perusteena on erityisesti tällöin hankinnan elinkaarikustannuksia, joita ovat mm. hankintakustannukset, käyttökustannukset, huoltokustannukset sekä kieräty- ja jätevaiheen kustannukset ja muut rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen elinkaaren aikaiset kustannukset.

Tarjousten vertailussa voidaan myös huomioida ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvat ja hankinnan kohteeseen sen elinkaaren aikana liittyvät kustannukset, jos niiden rahallinen arvo voidaan määrittää ja tarkistaa.

3. **TAI hinta-laatusuhteeltaan paras.** Valintaperusteeksi asetetaan hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteen laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin näkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin. Laatuun liittyviä perusteita on esimerkiksi tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, esteettömyys, kaikkien käyttäjien vaatimukset täyttävä suunnittelu, käyttökustannukset, kustannustehokkuus, myynnin jälkeinen palvelu ja tekninen tuki, huolto ja toimituspäivä tai toimitus- tai toteutusaika sekä muut toimitusehdot. Lisäksi voidaan ottaa huomioon myös hankintasopimuksen toteutukseen osoitetun henkilöstön pätevyys ja kokemus.

Ainoastaan tarjouspyynnössä ilmoitettuja vertailuperusteita voidaan käyttää. Muita kuin ilmoitettuja vertailuperusteita ei voida käyttää, eikä vertailua voida tehdä myöskään jättämällä jokin ilmoitettu vertailtava seikka vertailematta. Kesken tarjouskilpailun tai vertailuvaiheessa ei voi lisätä, poistaa tai muuttaa etukäteen asetettuja vertailuperusteita, osatekijöitä tai painotuksia eli ei saa luoda uusia alakriteerejä eikä arvostaa sellaisia asioita, joita ei ole mainittu tarjouspyynnössä. Vertailussa ei saa käyttää hyväksi muita kuin tarjouksissa mainittuja tietoja.

Käyttäessään kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena hinta-laatusuhdetta on ilmoitettava hinta-laatusuhteen vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painostus hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä, esimerkiksi hinta 50%, ominaisuus 1 30%, ominaisuus 2 10% ja ominaisuus 3 10%.

Tarjouksen valinnassa on kiinnitettävä huomiota myös saatujen tarjouksien uskottavuuteen. Hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden hinnaltaan tai kustannuksiltaan **poikkeuksellisen alhainen tarjous voidaan hylätä**, jos tarjoajan antama selvitys tai muu toimitettu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa.

Pisteytys. Vertailu tulee tehdä sillä tarkkuudella, että tarjoajille käy ilmi oman tarjouksen sijoittuminen suhteessa muihin. Vertailuperusteiden soveltamisesta saatu pistemäärä perustellaan ja vertailusta tulisi ilmetä, miten kutakin tarjousta on arvioitu suhteessa toisiinsa kunkin vertailuperusteen osalta. Tämän jälkeen tarjousten pistemääriä verrataan keskenään ja esitetään johtopäätös siitä, mikä tarjouksista oli paras. Vertailu tulee perustella hankintapäätöksessä tai perustelumuiotiossa,

perustelujen tulee olla riittäviä, jotta asianosaiset voivat arvioida päätöksen oikeellisuutta ja oikeus-suojan tarvetta.

Pisteytyksen ja laskentakaavan tulee pysyä kaikkien tarjousten vertailuperusteiden osalta samanlaisena. Pisteytyksessä käytettävä pisteasteikko on tullut määritellä tarjouspyynnössä ja sen tulee olla saman suuruinen kaikkien painoarvolla kerrottavien vertailuperusteiden osalta (esim. 0-10), muuten vertailuperusteiden painoarvot muuttuvat. Pisteytyksen tulee noudattaa vertailtavien tekijöiden suhteellista eroa myös laadullisten tekijöiden osalta.

9 HANKINTAPÄÄTÖS

Hankinnasta vastaavan on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuisista sekä tarjousmenettelyn ratkaisuisista kirjallinen hankintapäätös, joka on perusteltava. Päätöksen- teko-oikeus perustuu hallintosäännön määräyksiin. Hankintapäätös tehdään Dynasty-järjestel- mässä viranhaltijapäätöksenä tai toimielimen päätöksenä.

Hankintapäätöksen muistilista:

- Hankintapäätöksestä tai sen liitteistä on käytävä ilmi hankintatapahtuman keskeiset vaiheet ja päätöksen perustelut eli ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, kuten
 - hankinnan yleiskuvaus ja yksilöinti
 - käytetty hankintamenettely,
 - miten ja keneltä tarjouksia on pyydetty,
 - ketkä ovat antaneet tarjouksen,
 - tarjousten avaustilaisuuden luonne,
 - tarjoajien kelpoisuus,
 - tarjoajien sulkemisen kilpailusta / tarjousten hylkäämisen perusteet
 - tarjouksia koskeva tarkistusneuvottelut, jos sellaisia on pidetty,
 - keskeiset vertailuperusteet mahdollisine vertailutaulukoineen, voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen tarjouspyynnössä esitetyin va- linta- ja arviointiperustein,
 - maininta sopimuksen syntymisajankohdasta,
- Tarjoajille lähetettävään hankintapäätökseen on liitettävä
 - valitusosoitus eli ohjeet muutoksenhakua varten markkinaoikeudelle ja
 - oikaisuohje eli ohjeet hankinto-oikaisua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemisestä hankintayksikölle.
- Päätös perusteluineen ja muutoksenhakuohjeineen on annettava tiedoksi niille, joita asia koskee.
- Tiedoksianto tehdään ensisijaisesti sähköisesti käyttäen tarjoajan ilmoittamaa sähköposti- osoitetta.
- Tiedoksiantoa koskevaan viestiin on merkittävä tieto viestin lähettämispäivästä.

10 SOPIMUS

Hankintapäätöksen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankinnasta sopimus. Sopimus syntyy eril- lisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä, ei hankintapäätöksen tiedoksiannon perusteella. Sopi- mukseen kirjataan kaikki hankinnan edellyttämät tiedot.

Kunnan viran- ja toimenhaltijoiden sekä tytäryhteisöjen tulee varmistua siitä, että toisen sopijapuol- len nimissä hankintasopimuksen allekirjoittavalla henkilöllä on kaupparekisteritietojen (tai yhdistys- tai säätiörekisteritietojen) perusteella nimenkirjoitusoikeus tai hänellä on esittää nimenkirjoitusoi- keuden omaavan henkilön allekirjoittama valtakirja.

EU-kynnysarvon ylittävissä ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa tulee tehdä kirjallinen sopimus. Sopimuksen allekirjoittaminen on sopimuksen syntyminen edellytys. Ennen sopimuksen allekirjoittamista on varmistuttava siitä, ettei hankinnasta ole valitettu markkinaoikeuteen. EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden erityisten palvelujen kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä käyttöoikeussopimuksissa on noudatettava hankintalain-säädännön mukaista odotusaikaa. Tarjouspyynnössä ja hankintapäätöksessä tulee ilmoittaa, että sopimus katsotaan syntyneeksi vasta kun sopijapuolet ovat allekirjoittaneet erillisen kirjallisen sopimuksen. Myös pienhankinnoista tehdään lähtökohtaisesti sopimus. Pienhankinnoissa sopimuksen voi korvata kirjallisella tilauksella ja kirjallisella tilausvahvistuksella.

Yleisiä sopimusehtoja kannattaa ottaa osaksi laadittavaa sopimusta. Tällaisia ovat muun muassa Julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot tavarahankinnoissa (JYSE 2014 TAVARAT), Julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot palveluhankinnoissa (JYSE 2014 PALVELUT), Julkisen hallinnon IT-hankintojen yleiset sopimusehdot (JIT 2015), Rakennusurakan yleiset sopimusehdot (YSE 1998), Konsulttitoiminnan yleiset sopimusehdot (KSE 2013) sekä Kone- ja kuljetuspalveluiden hankinnan yleiset ehdot (KE 2008).

Sopimuksen säilytetään sähköisinä Dynasty-järjestelmän sopimustenhallintaosiossa ja arkistoidaan paperisina kunnan arkistosäännön mukaisesti.

10.1 Hankintasopimusten valvonta

Kunnan viran- ja toimenhaltijoiden sekä tytäryhteisöjen tulee valvoa hankintasopimuksia ja niiden ehtojen toteutumista. Tämän ohjeen lisäksi tulee noudattaa hallintosäännön määräyksiä. Jokaiseen hankintasopimukseen tulee nimetä kunnan puolelta vähintään yksi yhteyshenkilö.

Hankintasopimusten valvontaan kuuluvat vähintään seuraavat tehtävät:

- Laskun asiatarkastajan on tarkistettava, että lasku on sopimuksen mukainen
- Laskun hyväksyjän on huolehdittava siitä, että laskun asiatarkastaja tarkistaa laskun sopimuksenmukaisuuden
- Virheistä reklamoidaan sopimustoimittajaa kirjallisesti kohtuullisen ajan kuluessa virheen havaitsemisesta;
- Reklamaatiot toimitetaan tiedoksi hallintojohtajalle sähköpostitse
- Perusteettomia hinnankorotuksia ei hyväksytä ja hinnanmuutokset on sidottu tarkoituksenmukaiseen indeksiin tai hinnankorotuksille on asetettu maksimihinnankorotus

11 MUUTOKSENHAKU

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voi hakea muutosta saattamalla asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Markkinaoikeuteen voi valittaa tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee.

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi lisäksi tehdä hankintayksikölle kirjallisen vaatimuksen hankintaoikaisusta. Hankintaoikaisun voi tehdä myös pienhankinnoissa, jotka eivät muutoin kuulu hankintalain soveltamisalaan ja joista ei voi hakea muutosta markkinaoikeudelta. Pienhankinnoissa on hankintaoikaisuvaatimuksen lisäksi mahdollisuus tehdä kuntalain mukainen oikaisuvaatimus

Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun korjattavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena ollut päätös on tehty. Hankintaoikaisu voi perustua virheelliseen lain soveltamiseen tai asiassa ilmenneeseen uuteen tietoon, joka voi vaikuttaa päätökseen. Hankintaoikaisua voidaan käyttää myös tilanteessa, jossa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen sopimusneuvottelut valitun tarjoajan kanssa kariutuvat tai kyseinen tarjoaja ei kykenekään toteuttamaan hankintaa.

Asianosaisen on esitettävä hankintaoikaisuvaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankinnan päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

Muutosta hakevan on ilmoitettava kirjallisesti hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuteen. Valituksen tultua vireille markkinaoikeus voi kieltää, keskeyttää tai sallia hankintapäätöksen täytäntöönpanon taikka määrätä hankintamenettelyn muutoin keskeytettäväksi väliaikaisesti markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.

12 ERINÄISET MÄÄRÄYKSET

Tarjouksen, hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn tai tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla esteetön. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kuntalaissa ja hallintolaissa.

Hankintoja koskevien asiakirjojen julkisuus riippuu hankinta-asian käsittelyvaiheesta. Asiakirjojen julkisuudessa noudatetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) eli julkisuuslain säännöksiä. Hankintaviranomainen ei saa ilman asianosaisen suostumusta käyttää oikeudettomasti tietoja, jotka liittyvät tarjouksen tehneen elinkeinonharjoittajan liike- tai ammattisalaisuuteen.

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä eli niin sanottu tilaajavastuulain mukaan tilaajan tulee ennen vuokratyövoiman käyttöä koskevan sopimuksen tai alihankintasopimuksen tekemistä pyytää sopimuspuoleltaan selvitys lakisääteisten velvoitteiden noudattamisesta ja sovellettavista työehdoista. Selvitysvelvollisuuden laiminlyönnistä voi seurata laiminlyöntimaksu. Tilaajavastuulaissa tilaajalla tarkoitetaan sitä, joka käyttää vuokrattua työntekijää tai jonka työtiloissa tai työkohteessa työskentelee alihankintasopimukseen perustuvaa työvoimaa.